

De slimme meter verplichten is geen slimme zet

De Liga voor Mensenrechten is een mensenrechtenbeweging die beleidsmakers en het brede publiek sensibiliseert en kritisch informeert over mensenrechten in Vlaanderen en België. De Liga werkt onder andere rond het vrijwaren van het recht op privacy.

Vanuit haar bezorgdheid omtrent het respect voor het recht op privacy, belicht de Liga in de context van het debat over de uitrol van de slimme meter een aantal aandachtspunten. De Gegevensbeschermingsautoriteit gaf op 5 september 2018 een negatief advies over het ontwerp van uitvoeringsbesluit omtrent de uitrol van de slimme meter. Dit advies maakt onze aanbevelingen des te relevanter.

1. De Liga ijvert voor een systeem van opt-in voor de slimme meter

Het ontwerpdecreet voorziet dat iedere burger verplicht zal worden om de slimme meter te laten installeren. Wie weigert, wordt afgesloten. Voor de Liga is dit onaanvaardbaar. Een slimme meter is immers een verregaande inmenging in het recht op privacy van iedere burger. De meter registreert energiewaarden per vijftien minuten en stuurt die elke dag door naar de netbeheerder. Dat komt erop neer dat van iedere burger geweten is wanneer hij/zij vertrekt naar het werk, terug thuis komt, wat hij/zij doet tijdens de weekends en zelfs welke tv-programma's hij/zij bekijkt. De Liga begrijpt het belang van het creëren van een stabiel elektriciteitsnet, maar zo'n verregaande inmenging is daarvoor niet nodig, noch gewenst.

Daarom ijvert de Liga principieel voor een opt-in systeem. De burger dient goed geïnformeerd te zijn over wie en waarom bepaalde data verzamelt – in lijn met de Algemene Verordening Gegevensbescherming – alvorens hij/zij kiest om de slimme meter te laten installeren. Indien de Vlaamse overheid geen opt-in wil, moet ze op zijn minst een opt-out voorzien. Dit opnieuw na een duidelijke informatieronde naar burgers, waarbij ze de mogelijkheid krijgen om de installatie te weigeren zonder afgesloten te worden van het net. De Europese Unie, die de uitrol van de slimme meter vraagt, hanteert een streefcijfer van 80%. Het is dus helemaal niet nodig voor Vlaanderen om iedere burger te verplichten de slimme meter te laten installeren. Een opt-out systeem is perfect mogelijk. Dat bewijst ook de praktijk in een aantal andere Europese landen. In Frankrijk werd onlangs na lang protest bij burgers nog via de rechter een opt-out afgedwongen. Ook de Nederlandse overheid keerde terug naar een opt-out en het lijkt erop dat Duitsland ook in deze richting zal gaan. Vlaanderen moet hier op zijn minst ook over nadenken.

2. De Liga wil een concrete wettelijke basis rond de overheden die toegang zullen krijgen tot de data en voor welke redenen

Artikel 38 van het ontwerpdecreet voorziet dat alle overheden toegang kunnen krijgen tot de data binnen hun machtiging en bevoegdheid. Dit is een uitermate vage bepaling. De Liga vermoedt dat deze bepaling gevolgd zal worden in een reeks nieuwe decreten en wetten die zulke bevoegdheden zullen creëren. De Liga wil dat nu reeds afgebakend wordt welke overheden toegang zullen krijgen, om welke redenen en welke garanties of methodes van toezicht er zullen zijn inzake privacy.

De Liga staat niet alleen in deze bezorgdheid. Het negatieve advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit op het ontwerp van uitvoeringsbesluit stelt dat constante monitoring van elk huishouden in Vlaanderen om sociale fraude tegen te gaan, een te verregaande inmenging is. Verder stelt de Autoriteit dat de Vlaamse overheid niet zomaar mag overgaan tot profiling van elke burger op basis van die meterlezingen. Indien de overheid aan profiling wil doen, moet de toestemming van de betrokken burgers expliciet worden verkregen. Dit zijn zaken die in het ontwerpdecreet onvoldoende afgebakend en geregeld zijn.

3. De Liga wil dat er degelijk geïnvesteerd wordt in de cybersecurity van de digitale meter, ter bescherming van elke burger

In Duitsland kwam recent aan het licht de slimme meter heel gemakkelijk te hacken is. Dit zou als gevolg hebben dat hackers zonder veel moeite die meterdata kunnen uitlezen. Hierdoor kunnen ook zij de voornoemde informatie verkrijgen over wanneer mensen al dan niet thuis zijn. Verder stelt dit hen in staat om huishoudens volledig van het net af te sluiten. Bovendien zijn er nog geen duidelijke garanties inzake de cybersecurity van deze slimme meter, een punt dat de Liga sterke zorgen baart.